

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Управління
школою

У статті висвітлено питання функціонування закладу загальної середньої освіти в умовах децентралізації, проблеми управління опорною школою.

Ключові слова: децентралізація, об'єднана територіальна громада, освітній округ, опорний заклад, філія, самостійне фінансування, оперативне управління, міжшкільні методичні об'єднання.

УДК 373.5.014.552

Постановка проблеми та її значення. Вхідження системи освіти України в європейський освітній простір потребує розв'язання багатьох проблем, серед яких чи не головне місце відводиться розвитку освітньої установи в умовах створення об'єднаної територіальної громади, управлінню опорним закладом. З метою підвищення управлінської компетентності керівник навчальних закладів необхідні знання, вміння та навички успішної організаційної діяльності. У цьому контексті питання управління розвитком освітнього закладу набуває особливого значення і полягає в тому, що в умовах останніх суспільних перебудов виникла гостра потреба реформувати роботу навчальних закладів. Суб'єктами освітньої реформи є об'єднана територіальна громада, освітній округ та опорний заклад [3].

Аналіз досліджень та публікацій. Розвиток освітнього закладу в умовах децентралізації влади – порівняно новий і досить важливий об'єкт управління. Законодавчі основи розгляду проблеми управління

навчальним закладом містяться в законах та нормативно-правових актах. Першим в Україні посібником з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах є «Нова українська школа у нових громадах: посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах». Корисними є електронний ресурс «Кращі практики управління освітою в громадах», а також оглядовий буклет «Місцеве самоврядування в країнах Скандинавії та Балтії», проект міжнародної технічної допомоги «Підтримка децентралізації в Україні», рекомендації щодо створення освітнього середовища «Новий освітній простір» [1, 2, 4].

Метою статті є розкриття особливостей утворення освітнього округу, управління опорним закладом, опис нової моделі освітнього процесу закладу загальної середньої освіти як системи заходів, спрямованих на розвиток особистості.

Виклад основного матеріалу. 14 грудня 2016 р. утворилася Хрестівська об'єднана територіальна громада з п'яти сіл з центром у с. Хрестівка. У січні 2017 р. створено відділ освіти, культури, молоді і спорту Хрестівської сільської ради.

Світлана ВИШНЕВЕЦЬКА
Директор опорного навчального закладу «Хрестівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Хрестівської сільської ради Херсонської області»

Всю інформацію про заклад розміщено на офіційному веб-сайті школи <http://krestovkaschool.at.ua/>; блозі «! Дистанційне навчання Хрестівської ЗОШ І-ІІІ ступенів» <http://krestovkashkola2016.blogspot.com/>; блозі класних керівників <http://krestovka.blogspot.com/>.

Директор школи, ліцею, гімназії № 6, 2018

Рішенням V сесії VIII скликання № 129 від 24.05.2017 р. утворено освітній округ з п'яти ЗЗСО та п'яти ЗДСО.

Механізм взаємодії із закладами освітнього округу передбачає такі напрями роботи: вивчення освітніх потреб учнів; вивчення можливостей шкіл округу; визначення змісту освіти та складання освітньої програми і карти освітніх послуг; кадрове та матеріально-технічне забезпечення (обмін ресурсами, кадрами, інтеграція шкіл); психологічний та логопедичний супровід освітнього процесу в окрузі, участь у створенні інклюзивно-ресурсного центру.

У процесі оптимізації **визначено опорний заклад** – Хрестівська ЗОШ I-III ступенів, розташований у селі Хрестівка, до складу якого входять Хрестівська загальноосвітня школа I-III ступенів і Новонаталівська ЗОШ I-II ступенів – філія опорного навчального закладу. Пониження ступеня в Новонаталівській ЗОШ I-II ступенів відбувалося в природний спосіб, адже учнів у 10 і 11 класах там не було. Опорний загальноосвітній навчальний заклад діє на підставі Статуту, а філія – Положення про філію. У школі створено архівний підрозділ та постійно діючу експертну комісію для проведення попередньої експертизи цінності документів. Трудові книжки та особові справи працівників філії містяться в опорному закладі. Нікого з учителів та працівників не звільняли під час реорганізації Новонаталівської ЗОШ I-II ступенів-філії. Трудові книжки та особові справи директора та завідувача філії зберігаються у відділі кадрів Хрестівської сільської ради.

Для визначення Хрестівської ЗОШ I-III ступенів опорною були вагомі підстави. *По-перше*, кадрове забезпечення. Освітній процес здійснюють **26 педагогічних працівників**, з них: учителів вищої категорії – **12**, I категорії – **4**, II категорії – **4**, спеціалістів – **6**, мають звання «старший учитель» – **3**, «учитель-методист» – **4**.

По-друге, кількісний учнівський склад становить 319 учнів: 252 учні у 13 класах Хрестівської ЗОШ I-III ступенів та 67 учнів у 8 класах Новонаталівської ЗОШ I-II ступенів-філії.

За роки існування закладу випущено 19 медалістів: 12 – нагороджено золотою медаллю, 7 – срібною медаллю. У рейтингу загальноосвітніх шкіл Херсонської області, складеному Інформаційним освітнім ресурсом «Освіта.іа», із 287 шкіл наша школа посіла 62 позицію. Щороку учні стають переможцями II та III, IV етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад, конкурсів, змагань, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН. У школі діють учнівський парламент, психологічна служба, логопедична служба, піклувальна рада, батьківський всеобуч, наркологічний пост, кімната школяра, учнівське науково-дослідницьке товариство «Інтелект», гуртки «Юний волейболіст», «Влучний стрілець», «Юний футболіст», «Хімія в побуті», «Ерудит», «Умільці на всі руки», «Натураліст», «Юні аматори», «Вокальний», «Хореографічний». Варіативна складова включає 24 години. Опорний заклад є осередком культурного та спортивного життя громади.

По-третє, Хрестівська ЗОШ I-III ступенів має серед усіх шкіл у громаді найкращу матеріальну базу: 4 мультимедійні дошки, 31 комп'ютер (з них 6 для обслуговування адміністрації), 7 проєкторів, 10 ноутбуків тощо.

Статус «опорний заклад» дає нові можливості. Школа отримала з обласного бюджету додатково кабінети фізики, хімії, комп'ютерного класу. Для забезпечення навчальної діяльності в школі обладнано шість класних кімнат, 10 навчальних кабінетів, з них – два комп'ютерних, логопедичний кабінет, медичний кабінет, кабінет лікувально-оздоровчої фізкультури, кабінет фізичної культури, методичний кабінет, кімната школяра, бібліотека, читальний зал з Інтернетом, два спортзали, майстерні (слюсарня, столярня), їдальня на 80 посадкових місць, газова топкова. Всі приміщення основного корпусу школи забезпечені швидкісним Інтернетом. Територія опорного закладу становить **3,7 га**, на якій розташовано чотири корпуси.

По-четверте, для учнів 10-11 класів створено умови для здійснення визначе-

них напрямів (профілів) спеціалізації. У 2017/2018 навчальному році діти навчалися за біотехнологічним профілем. Кабінет біології забезпечений інтерактивним комплексом: телевізор, ноутбук, мультимедійна дошка, проектор, електронний мікроскоп з набором мікропрепаратів для вивчення всіх тем, швидкісний Інтернет. У 2017 р. Серебрій Яна за виконання сертифікаційної роботи з біології отримала 200 балів на ЗНО (учитель Назарчук Н.М.).

По-н'яте, у школі приділяється увага корекційній спрямованості навчання учнів з особливими потребами, здійснюється їх психолого-педагогічний супровід. Функціонують два спеціальних класи для дітей з особливими освітніми потребами (ЗБ і 4Б). Уряд надає субвенцію з держбюджету на підтримку дітей з особливими освітніми потребами, за рахунок цих коштів придбано обладнання (мультимедійні проектори, ноутбуки, проектувальні екрани, спортінвентар) та спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку, розвивальні ігри тощо. За кошти громади ці учні харчуються безкоштовно у шкільній їдальні. Для чотирьох учнів з особливими освітніми потребами організовано індивідуальне навчання. Дві учениці навчаються за екстернатною формою.

Рішенням VI сесії VIII скликання від 28.07.2017 р. № 176 загальноосвітні заклади освіти Хрестівської сільської ради переведено на самостійний баланс, з 01.08.2017 р. введено у штатні розписи посади бухгалтерів. ЗЗСО визнано розпорядниками коштів третього рівня, передано основні засоби та інші матеріальні цінності на баланс школи. А рішенням VII сесії VIII скликання від 13.09.2017 р. № 201 школи вилучено з балансу відділу освіти, культури, молоді і спорту та передано на баланс сільської ради на правах оперативного управління.

Нині школа має більше свободи та самостійності як у веденні фінансово-господарської діяльності, так і у визначенні змісту освіти, що істотно підвищує

відповідальність керівника закладу за прийняття рішень. Директор керує двома колективами (опорного закладу та філії), розпоряджається майном та коштами, забезпечує розвиток матеріально-технічної бази опорної школи і філії. Тому сучасний директор – це людина, яка може і готова приймати управлінські рішення для досягнення поставлених цілей і завдань. Він має бути здатним зібрати управлінську команду професіоналів, організувати її роботу і не боятися делегувати відповідальність членам своєї команди. Сучасний директор – це ключова фігура у сфері освіти, оскільки представляє інтереси держави у школі й одночасно інтереси школи перед державою та суспільством, вибудовує взаємодію, спілкування, зв'язок між учнями, батьками, педагогами, партнерами освітньої організації, державними і громадськими органами управління.

Вирішальним чинником поліпшення якості загальної середньої освіти є підготовка нової генерації педагогів. На базі опорного навчального закладу в межах освітнього округу організовано методичний центр. Проведено певну роботу з удосконалення структури й змісту методичної роботи: створено міжшкільні методичні об'єднання вчителів за циклами; сплановано роботу міжшкільних методичних структур, визначено їхні цілі та основні завдання, відповідно до планів відбувається реалізація основних завдань на навчальний рік.

Методичний кабінет опорної школи є інформаційно-методичним центром неперервного професійного розвитку педагогів громади. На рівні інших ЗЗСО громади передбачено такі форми роботи: постійно діючий психолого-педагогічний семінар, предметні інтегровані секції, методичні об'єднання класних керівників, динамічні групи. З епізодичних форм роботи – це проблемні дискусії, диспути, тематичні круглі столи, Інтернет-«круглі столи», вебінари, онлайн-наради, медіатека педагогічного досвіду тощо.

Поряд з традиційними та інноваційними формами роботи особлива увага надається самоосвітній діяльності вчителя. Сучасний

педагог в умовах інформатизації суспільства має активно працювати над самовдосконаленням, саморозвитком, збагаченням педагогічних, технологічних, методичних знань.

Однак дуже багато виникає питань щодо організації роботи в умовах створеної структури. Доречно зазначити, що ті незначні результати, які маємо, в основному напрацьовані й тримаються на ентузіазмі конкретних людей (працівників відділу освіти, культури, молоді і спорту Хрестівської сільської ради, директорів шкіл, їхніх заступників). Потребує фінансування створення належної науково-методичної бази в опорному закладі. Відсутні наукові праці щодо специфіки організації роботи з педагогічними кадрами та навчально-виховного процесу в освітньому просторі округу. І найголовніше немає транспортного сполучення для дієвої співпраці з філією.

ВИСНОВКИ. Школа сьогодні – це територія прогресу. Перед нами стоїть важливе завдання створити умови для розвитку школи. Управління освітою та забезпечення якісних послуг виявилось складним завданням для органів місцевого самоврядування громад. Крайні підходи і рішення щодо ефективного управління освітою на цьому етапі реформ напрацьовуються на рівні самих громад.

Переконані, що за опорними закладами майбутнє. Сподіваємося, що нам вистачить енергії, сил, творчості й натхнення втілити перспективний план розвитку опорного закладу. Освіта, без сумніву, відіграє ключову роль і має особливе значення для процесу реформ в Україні. Жодна секторальна реформа не буде успішною, якщо не зміняться цінності та ставлення до них громадян. А цінності й ставлення формуються шляхом якісної освіти і культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Директор школи — нові виклики та можливості. [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/HP/Desktop/ВИСТУ-ПІІ%202017-2018/school-management_ukraine_spreads_A5_2018_web_02.pdf (дата звернення 12.04.2018).
2. Нова українська школа у нових громадах: посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах / А. Сеїтосманов [та ін.]. – Київ, 2017. – 128 с.
3. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення 12.04.2018).
4. Сеїтосманов А. Методичні рекомендації щодо створення системи управління освітою об'єднаних територіальних громад. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/2016-02-22-1.pdf> (дата звернення 12.04.2018).

Светлана Вишневецкая

Пути развития учреждения общего среднего образования в условиях децентрализации

Статья освещает вопросы функционирования заведения общего среднего образования в условиях децентрализации, проблемы управления опорной школой.

Ключевые слова: децентрализация, объединённая территориальная община, образовательный округ, опорное заведение, филиал, самостоятельное финансирование, оперативное управление, межшкольные методические объединения.

Svitlana Vishnevetska

Ways of development of institution of secondary education in the conditions of decentralization

This article sat out the question of functioning establishment of general secondary education in the conditions of decentralization, the problems of management supporting school.

Keywords: the decentralization, the united territorial community, the educational district, the supporting establishment, the branch, the self-financing, the operational management, the inter-schools methodical unions.